

TILSYNSRAPPORT

Skolemiljø

Vågan kommune - Kabelvåg ungdomsskole

Sammendrag

Tema og formål

Fylkesmannen gjennomfører tilsyn med skolens arbeid med elevenes skolemiljø. I dette tilsynet ser vi på hvordan skolen følger opp aktivitetsplikten som beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4. Vi ser i tillegg på hvordan skolen arbeider for å følge opp plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-8.

Det overordnede målet for tilsynet er å bidra til at alle elever i grunnopplæringen opplever et trygt og godt skolemiljø. Formålet med tilsynet er å sjekke om skolen følger opplæringsloven med forskrifter, og å bidra til bedre regelforståelse og regeletterlevelse i kommuner og skoler.

Gjennomføring

Etter varsel om tilsyn av 12. desember 2017, har skolen sendt inn forespurt dokumentasjon. Rektor og lærere har gjennomført en egenvurdering i RefLex. Den 31. januar 2018 ble det gjennomført stedlig tilsyn ved Kabelvåg ungdomsskole hvor rektor og utvalgte lærere ble intervjuet. Vi har også hatt samtaler med elever og foreldre.

Fylkesmannen har nå gransket og vurdert skriftlige og muntlige opplysninger.

Avdekkede brudd på regelverket

Oppfyllelse av elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø skjer på skolen. Det er skoleledelsen og de ansatte som i det daglige må arbeide for at elevene skal oppleve at det er trygt og godt å være på skolen. Kommunen som skoleeier er likevel øverste ansvarlige for at pliktene i opplæringsloven blir oppfylt. Skoleeier må ha et forsvarlig system for å sikre at kravene i opplæringsloven og tilhørende forskrifter blir oppfylt. Kommunen er derfor adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringsloven § 14-11 tredje ledd.

Fylkesmannen har avdekket forhold som tilsier at praksis må endres.

Status på rapporten og veien videre

I denne tilsynsrapporten får kommunen en *rimelig frist* til å rette de brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Dersom bruddene på regelverket ikke rettes innen rettefristen vil Fylkesmannen vedta *pålegg om retting* i enkeltvedtak.

Frist for retting er **29. juni 2018**.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	4
1.1	Kort om kommunen	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
1.3	Om tilsynsrapporten	5
2	Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	5
2.1	Rettslige krav	5
2.2	Våre observasjoner og vurderinger	7
2.3	Våre konklusjoner	10
3	Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever	11
3.1	Rettslige krav	11
3.2	Våre observasjoner og vurderinger	12
3.3	Våre konklusjoner	14
4	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.....	14
4.1	Rettslige krav	14
4.2	Våre observasjoner og vurderinger	15
4.3	Våre konklusjoner	17
5	Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø	18
5.1	Rettslige krav	18
5.2	Våre observasjoner og vurderinger	18
5.3	Våre konklusjoner	20
6	Frist for retting av regelverksbrudd.....	21
	Vedlegg: Liste over dokumentasjon	23

1 Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Vågan kommune/Kabelvåg ungdomsskole ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegge i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

1.1 Kort om kommunen

Vågan har 9 skoler med 1085 elever skoleåret 2017/18. Det har de siste årene vært en del utskiftninger av ansvarlige på kommunenivå. Kommunen oppgir at de vurderer å søke om deltakelse i Inkluderende barnehage- og skolemiljø pulje 3.

Kabelvåg ungdomsskole har ca. 150 elever på 7. til 10. trinn. Med unntak av 9. trinn er det 2 klasser på trinnene. Rektor ved skolen er også rektor på Kabelvåg barneskole. Det er en nyansatt inspektør ved skolen, og det er en spesialpedagogisk ansvarlig som arbeider på både barne- og ungdomsskolen.

De to skolene ligger noen minutters biltur fra hverandre. Skolen ligger nært naturområder, som brukes mye. Det skal i vår settes i gang bygging av nytt skolebygg for barneskolen på samme område som ungdomsskolen.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Vågan i brev av 12. desember 2017. Dere ble bedt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4
2. Plikten til å umiddelbart varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som arbeider på skolen krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5
3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4
4. Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-8 første ledd

Formålet med tilsynet er å kontrollere om Vågan kommune følger regelverket i kapittel 9a i opplæringsloven med forskrifter.

Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 23. februar 2018. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen 16. mars 2018.

1.3 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg i hovedsak på opplysninger som kommer frem i:

- dokumentasjonen dere har sendt inn (se oversikt i vedlegg)
- informasjonen fra våre egne systemer og offentlige registre
- informasjonen på skolens nettsted
- intervjuene og samtalene med rektor, lærere, elever og foresatte
- kommunens uttalelse til foreløpig tilsynsrapport

Tilsynsrapporten inneholder informasjon om hvilke pålegg som er aktuelle å vedta etter at rettesfristen etter kommuneloven § 60 d er utløpt.

Tilsynsrapportene er et offentlig dokument. Vi publiserer våre tilsynsrapporter på vår hjemmeside.

2 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal ha kunnskap om at det er elevens egen opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø

Det er elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt. For at dere skal kunne oppfylle aktivitetsplikten, må alle ta utgangspunkt i hvordan eleven selv opplever at skolemiljøet virker på egen helse, trivsel og læring, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2 og 9 A-3 andre ledd.

Alle som jobber på skolen, skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Plikten til å følge med varierer ut fra hvilken rolle, oppgaver og posisjon den voksne har på skolen, jf. opplæringsloven § 9 A-4 første ledd. Alle som jobber på skolen må kjenne til hvordan de i sin arbeidshverdag skal være årvåkne for forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med

på hvordan elever med en særskilt sårbarhet har det på skolen. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet.

Alle som jobber på skolen, skal gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

Plikten til å gripe inn omfatter andre typer handlinger enn handlinger forbundet med å sette inn tiltak, jf. opplæringsloven § 9 A-4 første ledd. Plikten til å gripe inn handler ofte om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse annen fysisk krenkelse, stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irettesette elever som krenker andre elever verbalt. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor om all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd. Terskelen for hva som skaper mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal være lav. Å ha en mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen, vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det bra. De som jobber på skolen, skal gi eleven beskjed om at de kommer til å varsle rektor om saken, med mindre dette hindrer at de kan varsle rektor raskt nok. I noen tilfeller vil det være nødvendig å varsle rektor straks, mens i andre tilfeller kan det være forsvarlig å vente noe lenger.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller, jf. opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd andre punktum. Eksempler på hva som er alvorlig, er saker der krenkelsene er særlig voldelige eller på andre måter svært integritetskretnkende, der flere elever alvorlig har krenket en enkeltelev, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak.

Skolen skal undersøke alle saker

Etter at rektor har fått varsel om mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal dere undersøke saken så snart som mulig, jf. opplæringsloven § 9 A-4 tredje ledd. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Hvis undersøkelsen viser at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller eleven selv har sagt fra om dette, må dere bruke informasjonen til å vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. For at saken skal være godt nok opplyst, må dere snakke med alle elevene som kan belyse saken.

En elev som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Eleven skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg, hva saken gjelder, og hvorfor og hvordan dere skal gjennomføre samtalen. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen og sørge for at den er tilpasset elevens modenhetsnivå. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Eleven skal få uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen

Eleven skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg, hva saken gjelder, og hvorfor og hvordan dere skal gjennomføre samtalen, jf. opplæringsloven § 9 A-4 femte ledd. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen og sørge for at den er tilpasset elevens alder og modenhetsnivå. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Skolen skal sette inn tiltak for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av hva som er årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd. Årsaken kan være noe som skjer utenfor skoletiden eller skolens område.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. De egnede tiltakene skal gjøre det som er tilstrekkelig for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø.

Dere må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og sette inn de tiltakene som er tilgjengelige for skolen. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov. Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Tiltakene må være lovlige etter opplæringsloven.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Da må dere vurdere elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Hvis dere setter inn tiltak som berører andre elever enn den som ikke har et trygt og godt skolemiljø, må dere vurdere hva som er til disse elevenes beste. Ved motstrid mellom hensynet til de forskjellige elevenes beste, må dere avgjøre om det er mulig å finne en løsning som ivaretar alle hensynene og elevene.

Skolen skal dokumentere hva den gjør for å følge med, gripe inn, varsle og undersøke saker

Dere skal dokumentere det dere har gjort i hver enkelt sak, og det er ikke tilstrekkelig å vise til rutiner eller planer for hvordan dere skal oppfylle aktivitetsplikten jf. opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd. Når det gjelder plikten til å sette inn egnede tiltak, er den skriftlige aktivitetsplanen god nok dokumentasjon.

2.2 Våre observasjoner og vurderinger

Kommunen har i tilsynet innsendt dokumentasjon av henvendelser og tiltak vedrørende opplæringsloven § 9a. Henvendelsene gjelder to elever. Det er også lagt frem referat fra møte mellom skolen, elev og foreldre.

I skoleeiers egenvurdering har lærere på ulike klassetrinn og rektor svart spørsmål om plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke

eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre har lærere og rektor også svart på spørsmål om plikten til å arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø. I egenvurderingen er det også svart på spørsmål om plikten til å informere og involvere elever og foreldre. Det er videre besvart på spørsmål om skoleeiers forsvarlige system for å vurdere og følge opp at skolen arbeider forebyggende og følge opp at skolen informerer og involverer elever og foreldre. Lærerne svarer forskjellig på flere spørsmål. Vi har også observert at rektor og lærere er uenig i noen av svarene. Rektor og lærere har redegjort lite for samtlige svar i Reflex.

For tilsynet har kommunen lagt frem et dokument om plan for å sikre at skolens rutiner følges, evalueres og justeres. Videre er det sendt inn et dokument som er en handlingsplan mot mobbing for Kabelvåg ungdomsskole. Dette dokumentet er fra april 2003. Dette er en fremstilling av skolens beredskap mot mobbing. Den skal virke som et aktivt redskap i arbeidet og opplyse om hva skolen vil gjøre for å forebygge mobbing, avdekke mobbing og løse et mobbeproblem som er avdekket. Det er også sendt inn plan for elevenes psykososiale arbeidsmiljø for skolen. Denne er datert 25.08.2011. Kommunen har også for tilsynet lagt frem et dokument for skolens prosedyre ved henvendelse om mobbing fra elever og foreldre. Dette dokumentet viser til opplæringslovens § 9 a etter tidligere regelverk.

Skoleeier har også lagt frem et skjema om dokumentasjon av henvendelser og tiltak vedrørende opplæringsloven § 9A. For tilsynet har skoleeier også lagt frem tiltaksplan § 9A. Her skal skolen skrive ned hvilke tiltak som har vært prøvd og evaluering av tiltakene.

Rektor og lærere har i egenvurdering svart at de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av situasjonen når de vurderer om en elev har et trygt og godt skolemiljø. I intervju med lærere og rektor svarte samtlige at det er elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt. Det ble også sagt av lærere at alle ansatte på skolen hadde plikt til å følge med om elevene hadde det trygt på skolen, og at dette ikke bare gjaldt lærere, men alle ansatte. Lærerne og rektor svarte at ansatte fikk informasjon om dette på begynnelsen av skoleåret og på planleggingsdagen. I samtale med elevene svarte samtlige at de kunne snakke med lærer eller helsesøster dersom de ikke har det trygt og godt på skolen. Elevene på ett trinn svarte at kontaktlærer spør om de har det bra hjemme og at lærerne bryr seg om elevene. Etter dette finner vi det overveiende sannsynlig at alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Fylkesmannen kan ikke se at rektor har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om alle elever har et trygt og godt skolemiljø. Etter opplæringsloven § 9 A-3 andre ledd skal skolen jobbe kontinuerlig og systematisk for å fremme et godt skolemiljø. Den innsendte dokumentasjonen viser til gammelt regelverk, og ikke til nye kapittel 9 A om elevenes skolemiljø. Vi kan ikke se at fremgangsmåten i de innsendte dokumentene sikrer at alle som jobber på skolen har nødvendig kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at eleven er særlig sårbar eller ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre er det bare en lærer i Reflex som svarer at de har nok kompetanse til å kjenne tegn på at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø. De resterende lærere og rektor svarer at de som jobber på skolen ikke har nok kompetanse til dette. Lærerne oppgir i intervju at de følger med på elevene, men at det ikke foreligger en felles praksis for hvilke forhold de skal se etter. Etter dette kan

Fylkesmannen ikke konkludere med at rektor sikrer at alle som jobber på skolen skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og de følger heller ikke spesielt med på elever som kan være særskilt sårbare.

I intervju med elevene ble det sagt at de ansatte griper inn ved negativ oppførsel. Det ble også sagt at det har vært tilfeller hvor lærere må hente inn hjelp fra andre ansatte på skolen i vanskelige situasjoner. Dette er i tråd med opplæringsloven § 9 A-4 første ledd hvor det følger at alle som arbeider på skolen skal gripe inn ved negativ oppførsel. I intervju med lærere blir det også forklart at de ikke tolerer dårlig oppførsel mot andre elever og at de griper inn straks de observerer slik oppførsel. Fylkesmannen finner det tilstrekkelig sannsynliggjort at rektor sørger for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.

Gjennom de dokumentene som er sendt inn kan vi ikke se at går frem en fast og klar fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I intervju med lærerne forklarer samtlige at de er usikre på hva som skal varsles til rektor og hvor terskelen ligger for når en skal gi beskjed til rektor. Samtidig blir det opplyst at de ikke vet hvordan de skal kontakte rektor fordi det ikke er noen faste prosedyrer. Noen sier at de kan bruke mobbeknappen, mens andre ordner opp selv. Dette er ikke i tråd med det rettslige grunnlaget. Etter § 9 a-4 andre ledd skal rektor sørge for en fast fremgangsmåte som sikrer at alle ansatte skal varsle rektor, og at denne fremgangsmåten blir brukt i praksis. Fylkesmannen kan etter dette ikke konkludere med at alle som jobber på skolen varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Det må også foreligge en bestemt fremgangsmåte for hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks, og hvor raskt de skal varsle andre saker. Rektor skal sørge for at dette følges opp. Vi finner heller ikke at det er en kjent fremgangsmåte som sikrer hurtig saksgang i varslingen.

Rektor har i egenvurdering svart på at han varsler skoleeier i alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak. Vi finner det sannsynlig at rektor varsler skoleeier ved alvorlige tilfeller.

Rektor og lærere svarer i egenvurdering at de alltid undersøker saken så snart som mulig dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har også et skjema hvor henvendelser registreres. I intervju med rektor og lærere blir det sagt at elevenes opplevelse av skolemiljøet tas på alvor, og at de undersøker hva som er årsaken til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Lærer i 10. klasse påpekte at han selv hadde observert en slik situasjon hvor en andre lever hadde snudd ryggen til en annen elev, og at han søkte å undersøke hva som lå bak dette. Det ble også sagt av lærere at de forsøkte å finne ut om det var forhold på skolen eller utenfor skoletiden som påvirket elevens hverdag på skolen. Lærerne oppga at rektor tok saken på alvor og ville finne årsaken til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Både rektor, lærere og elever sa at elevene hadde rett til å uttale seg om hva saken gjelder. Etter dette finner Fylkesmannen det sannsynlig at rektor sikrer at skolen undersøker saken så snart som mulig når rektor mottar varsel om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

I intervjuene ble det oppgitt at alle elever får uttale seg om hva saken gjelder og at de ønsket å ufarliggjøre samtalen, slik at elevene ble hørt. Voksne og elever bekrefter at elevene blir tatt med på råd og får uttalt seg om innholdet i aktivitetsplanen. Vi finner det tilstrekkelig sannsynlig at skolen involverer elevene om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

Av de to eksemplene som er lagt frem for tilsynet, er det en egen kolonne som beskriver hvilke tiltak som skal iverksettes. Vi kan ikke se at tiltakene passer saken og elevens helhetlige behov. Ofte vil det være behov for flere tiltak i sammenheng for at tiltakene i sum skal være egnet til å løse problemet. Av tiltaksplanen kommer det frem flere tiltak, men det står ikke i detalj hva som skal skje og at tiltakene er utformet med hensyn til hva som er til elevens beste. I intervju med lærerne ble det sagt at rektor ofte tar samtale med elev, kontaktlærer og foreldre som et tiltak. Etter dette blir andre instanser involvert for å løse saken. I noen tilfeller vil dette være et egnet tiltak. Det er imidlertid slik at det forventes at rektor setter andre tiltak enn bare møte med elev og foreldre, før andre instanser blir involvert. Gjennom tilsynet har observert at tiltakene ofte er generelle, som for eksempel stenging av bibliotek, volleyballturneringer og lignende. Tiltakene må knyttes til den enkelte elevs behov. Vi kan etter dette ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

Gjennom den innsendte dokumentasjonen kan vi ikke se at det foreligger egne rutiner for hvordan skolen følger med og griper inn, varsler og undersøker. Under intervju med lærerne ble det forklart at ingen hadde dokumentasjon på hva som blir gjort for å oppfylle denne plikten. Det ble påpekt at de selv noterte saken ned, men at det ikke forelå interne rutiner på å dokumentere denne plikten. Vi har notert at skolen er i gang med utarbeidelse av en ny plan for arbeid med skolemiljø. Vi finner ikke at skolen på en god måte dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle plikten til å følge med, og gripe inn, varsle og undersøke jf. opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd.

2.3 Våre konklusjoner

Rektor ved Kabelvåg ungdomsskole

- sikrer at alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens egen opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø
- sikrer at alle som jobber ved skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig
- sikrer at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt
- sikrer at rektor undersøker saken snarest
- sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
- sikrer å varsle skoleeier om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak
- sikrer ikke at alle som jobber ved skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de spesielt følger godt med på elever som kan være særskilt sårbare
- sikrer ikke at alle som jobber på skolen varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

- sikrer ikke at alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier
- sikrer ikke at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt
- sikrer ikke at skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle plikten til å følge med og gripe inn, undersøke og varsle

3 Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever

3.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever

Alle som jobber på skolen skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9 A-5. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal den som jobber på skolen, varsle skoleeieren istedenfor rektor.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte handlinger og verbale uttrykk rettet mot elever. I tillegg omfatter begrepet mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at plikten til å varsle inntre. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Dere skal gi elevene som har blitt krenket, beskjed om at dere kommer til å varsle rektor eller skoleeieren om saken, med mindre dette hindrer at dere kan varsle raskt nok.

Rektor skal varsle skoleeieren straks, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven § 9 A-5.

Skolen skal undersøke saken straks

Dere må undersøke hva som har skjedd, om det har skjedd krenkelser og hvilke elever som er berørt, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9 A-5.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere bruke informasjonen til å vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn.

En elev som krenkelsen direkte retter seg mot har rett til å uttale seg. Eleven skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg, hva saken gjelder, og hvorfor og hvordan dere skal gjennomføre samtalen. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen og sørge for at den er tilpasset elevens modenhetsnivå. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever,

for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene.

Skolen skal straks sette inn tiltak for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø

Dere må vurdere tiltak mot den aktuelle personen som har krenket. Hvilke tiltak og reaksjoner som kan være aktuelle mot ansatte, styres blant annet av arbeidsrettslige regler. Slike reaksjoner er ikke regulert i opplæringsloven, og er derfor ikke en del av tilsynet.

Hvis en eller flere elever opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsen, gjelder skolens ordinære aktivitetsplikt. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-5.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Et egnet tiltak skal gjøre det som er tilstrekkelig for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø.

Dere må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og sette inn de tiltakene som er tilgjengelige for skolen. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov. Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Tiltakene må være lovlige etter opplæringsloven.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Da må dere vurdere elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Skolen skal dokumentere hva skolen gjør for å varsle og undersøke

Dere skal dokumentere det dere har gjort i hver enkelt sak, og det er ikke tilstrekkelig å vise til rutiner eller planer for hvordan dere skal oppfylle aktivitetsplikten, jf. opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd. Når det gjelder plikten til å sette inn egnede tiltak, er den skriftlige aktivitetsplanen god nok dokumentasjon.

3.2 Våre observasjoner og vurderinger

For tilsynet har rektor svart på egenvurdering om plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Vi har observert at lærere er uenig i noen av svarene. Samtidig har rektor redegjort lite for svarene sine. Vi har også hatt intervju med rektor, lærere, spesialpedagog og elever om temaet. Fylkesmannen har sett på elevundersøkelsen og de resultatene om skolemiljø som fremgår der. I elevundersøkelsen oppgir ingen elever at de føler seg krenket av

ansatte. Elevene og foreldre er også blitt opplyst om mobbeknappen. Viser også til observasjoner i kapittel 2.

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever

Vi kan ikke se at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte på hvordan ansatte skal varsle rektor dersom de har kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Vi kan heller ikke se at den er fremgangsmåte som tilsier at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeier straks. Det ble påpekt under intervju med lærere at nyansatte ikke har noe å forholde seg til dersom en ansatt krenker en elev. I Reflex svarer en lærer at han først «nå» ble kjent med at de skal varsle rektor eller skoleeier straks. Av elevundersøkelsen kom det frem at ingen elever føler seg krenket av lærere, noe som teller positivt. Det rettslige kravet er at rektor må ha en fremgangsmåte som sikrer at de som jobber på skolen varsler rektor eller skoleeier. Gjennom samtale med rektor kommer det frem at han er kjent med plikten til å varsle skoleeier i tilfeller der noen som jobber på skolen krenker en eller flere elever. I egenvurderingen hadde ikke alle lærere blitt informert om at de skulle kontakte rektor dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Etter dette kan vi ikke konkludere med at alle som jobber på skolen varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever.

Dokumentasjonen som er lagt frem for tilsynet viser ikke at skolen har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker alle saker straks, og at dette blir gjort tilstrekkelig grundig. Det er heller ikke dokumentert at rektor følger opp at de som jobber på skolen undersøker saken i samsvar med fremgangsmåten. Vi finner ikke at det er sannsynliggjort at skolen har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker saken straks og grundig. Vi kan ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen undersøker saken straks ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

I egenvurderingen svarer rektor at det straks settes inn tiltak hvis eleven ikke har det trygt og godt. Videre svarer rektor at tiltakene alltid er basert på kunnskap, prinsipper og verdier som er anerkjent av kompetente fagmiljøer og etter elevens behov. Samtale med elever, lærere og rektor viser at det er vanlig å ta eleven med på møter i saker som omhandler dem. Vi finner det også sannsynlig at elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Det er imidlertid ikke redegjort for at tiltak som settes inn er egnet og tilstrekkelige, og at disse settes inn straks. Det rettslige kravet er at rektor må sørge for at skolen har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid setter inn tiltak. Vi finner det ikke sannsynlig at skolen straks setter inn egnede og tilstrekkelige tiltak, og at disse følges opp.

I intervjuene blir det sagt at skolen ikke har noen faste rutiner eller planer for hvordan skolen dokumenterer hva de gjør i hver enkelt sak. I egenvurdering svarer rektor at skolen dokumenterer hva skolen gjør for å varsle og undersøke, men redegjør ikke for hvordan dette blir dokumentert. Vi kan imidlertid ikke finne dette dokumentert og kan derfor ikke konkludere med at skolen er i tråd med det rettslige kravet i opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd.

3.3 Våre konklusjoner

Rektor ved Kabelvåg ungdomsskole

- sikrer at rektor varsler skoleeier straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever
- sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
- sikrer ikke at alle som jobber på skolen skal varsle rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever
- sikrer ikke at alle som jobber på skolen varsler rektor eller skoleeier straks
- sikrer ikke at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever
- sikrer ikke at skolen undersøker saken straks
- sikrer ikke at skolen setter inn egnede tiltak, dersom undersøkelsen viser at en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt
- sikrer ikke at skolen straks setter inn tiltak for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø
- sikrer ikke at skolen dokumenterer hva skolen gjør for å varsle og undersøke

4 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

4.1 Rettslige krav

Skolen skal lage en skriftlig aktivitetsplan for eleven

Dere skal lage en skriftlig plan som skal beskrive hvilken eller hvilke elever planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene, jf. opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

Det er ikke formkrav til planen utover at den skal være skriftlig. En aktivitetsplan behøver ikke å knytte seg til én bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere elever.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, skal få de delene av aktivitetsplanen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, skal ikke foreldrene få aktivitetsplanen, med mindre eleven selv ønsker det.

Skolen skal gjennomføre tiltak i tråd med aktivitetsplanen

Skolen må gjennomføre alle tiltakene som følger av aktivitetsplanen, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd. Det er rom for at dere gjør små praktiske endringer i gjennomføringen av tiltakene, dersom dere gjør dette i samråd med eleven og foreldrene.

Skolen skal evaluere og tilpasse tiltakene

For å kunne evaluere tiltakene slik det er bestemt i aktivitetsplanen, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Eleven skal få

nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg, hva saken gjelder og hvorfor og hvordan dere skal gjennomføre samtalen. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen og sørge for at den er tilpasset elevens modenhetsnivå. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

I mange tilfeller er det nødvendig å hente inn mer informasjon om hvordan tiltakene har virket. Dere må vurdere hvilke personer som kan gi slik informasjon.

Dere må vurdere informasjonen dere har hentet inn om hvordan tiltakene har virket, og med bakgrunn i vurderingen må dere tilpasse tiltakene. At dere må tilpasse tiltakene, betyr at dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker.

Skolen skal sette inn tiltak så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak

Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn, jf. opplæringsloven § 9 A-4 fjerde ledd.

Det kan være tilfeller der aktivitetsplikten er oppfylt, selv om eleven og foreldrene fremdeles ikke er fornøyd med skolemiljøet. Dette vil være tilfellet dersom dere har gjort alt som med rimelighet kan forventes av dere, og skolens planer for videre tiltak er i samsvar med et godt faglig skjønn.

Dere skal informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten om at de kan melde saken sin til fylkesmannen, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Skolen skal dokumentere hva skolen gjør for å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Dere skal dokumentere det dere har gjort i hver enkelt sak, og det er ikke tilstrekkelig å vise til rutiner eller planer for hvordan dere skal oppfylle aktivitetsplikten jf. opplæringsloven § 9 A-4 syvende ledd. Når det gjelder plikten til å sette inn nye eller endrede tiltak, er den skriftlige aktivitetsplanen god nok dokumentasjon.

4.2 Våre observasjoner og vurderinger

Rektor og lærere svarer i egenreviseringen bekreftende på at skolen lager en skriftlig plan. Ingen redegjør nærmere for dette. Det er sendt inn to utfylte skjema for dokumentasjon av henvendelser og tiltak vedrørende opplæringsloven § 9A. Disse gjelder to forskjellige elever. Disse skjemaene inneholder informasjon om eleven, beskrivelse av hva som er utfordringen, tiltak, oppfølging og evaluering av tiltakene. Det er i tillegg lagt frem for tilsynet en mal kalt Tiltaksplan § 9A. Denne er datert 19. januar 2018. I denne er elevens navn, utfordring, hvilke tiltak skolen (kontaktlærer/team) har

prøvd ut, evaluering av tiltakene og konklusjon. Skolen har også sendt ved et utkast til plan for elevenes skolemiljø. Denne viser blant annet til aktivitetsplikten, og inneholder skjema for varsling både til rektor og hjem.

Tilsynet viser at skolen er i en prosess når det gjelder arbeidet med nytt kapittel 9A. Både ansatte og rektor er tydelig kjent med det som inngår i aktivitetsplikten. Når det kommer til den skriftlige planen, finner vi at det er varierende kjennskap og praksis på hvordan denne skal lages, brukes og forstås. Det er sendt inn to utfylte skjema som dokumenterer henvendelser og tiltak. Disse viser at det ikke fremkommer ansvarlig for alle tiltak. Tiltakene blir heller ikke tidfestet.

Det er også sendt inn en mal kalt Tiltaksplan 9A. Slik vi har forstått det, har ikke denne blitt brukt hittil. Rektor er tydelig på at skolen informerer om tiltakene. Vi finner ikke at det er sannsynliggjort at selve aktivitetsplanen sendes hjem. Vi har informasjon som tyder på at det ikke er gode nok rutiner på å informere og sende informasjon hjem.

Fylkesmannen kan derfor ikke konkludere med at rektor sikrer at det lages en skriftlig plan som er i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd.

Skolen har hatt få konkrete saker. I egenvurdering og intervjuer fremkommer det at tiltakene i aktivitetsplanen i hovedsak blir gjennomført. Både rektor og lærere viser til at endringer underveis kan gjøre det vanskelig å gjennomføre alle. Det vises også til at fravær både hos elev og ansatte skaper utfordringer.

Egenvurdering og intervjuer viser at ikke alle tiltak gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen. Hvis tiltakene i planen ikke er gjennomførbare, kan det stilles spørsmålsteget ved om disse er egnet og tilstrekkelige. Tiltakene må kunne gjennomføres også ved fravær og sykdom hos skolens personale. Det er rektors ansvar å sikre at dette er mulig. Det er rom for å gjøre små praktiske endringer i tiltak, men disse skal gjøres i samråd med eleven og foresatte. Vi finner ikke at dette er tilfelle. Vi kan derfor ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen følger opp tiltakene i tråd med aktivitetsplanen.

Tilsynet viser at det blir satt opp møter mellom rektor og foresatte for å evaluere tiltakene. På disse blir eleven enten invitert eller blir hørt gjennom foresatte. Det innhentes også informasjon fra lærere. I de innsendte skjemaene er det en egen rubrikk for samarbeid med andre. I de to sakene som er sendt inn har ikke skolen hentet inn informasjon fra andre instanser, men det er opprettet kontakt med f.eks. kommunepsykolog. I egenvurdering er det ikke alle som er enige i at det vurderes hvem andre enn eleven som kan gi informasjon om hvordan tiltakene har virket.

Skolen er i en prosess, og det fremstår for Fylkesmannen som at mange ved skolen er usikre på hvordan tiltak evalueres. Vi ser i de innsendte skjema at møter er mye brukt som evalueringsform. Skjemaene er lite konkrete på evaluering, særlig på hvem som har ansvar for det. Tilsynet viser også at det ikke er en innarbeidet fremgangsmåte at tiltakene evalueres tilstrekkelig. Dette gjelder både i at det ikke hentes inn tilstrekkelig informasjon, og at det ikke gjøres en vurdering av hvor og hvem som kan tilby denne informasjonen. Tilsynet viser at elevens syn tillegges vekt.

Vi registrerer at skolen er i en prosess med å lage en ny plan for arbeidet med skolemiljø. Det fremkommer i tilsynet at skolens tilgjengelige tiltak oppleves begrenset, både som følge av fravær, men også som følge av mangel på kompetanse. Vi har også

registrert at rektor har fått på plass støtte i form av inspektør og noe merkantilt. Vi anser at dette er nødvendig og at det på sikt vil føre til at oppfølging og evaluering av tiltak blir sterkere. På tilsynstidspunktet kan vi ikke konkludere med at rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon og at rektor sørger for at informasjonen blir brukt til å vurdere og tilpasse tiltakene.

Skolen har en sak som pågår der det er satt inn nye tiltak. Skolen setter også inn generelle tiltak for å øke elevenes trivsel og mestring. Det er utarbeidet et årshjul for slike tiltak, noen felles og andre på trinn. Det er blant annet volley- og fotballturneringer, åpent bibliotek i friminutt med mer.

I den konkrete saken som skolen har nå, viser at det er noe mangelfull evaluering og informasjon om tiltakenes effekt. Vi ser også at de generelle tiltakene som skolen setter inn, ikke er like godt forankret i hele personalet og elevene. Vi finner ikke at rektor sikrer at det hentes inn nok informasjon og gjøres en grundig evaluering. Derfor sikrer heller ikke rektor at det settes inn tiltak så lenge eleven ikke har det trygt og godt på skolen.

Skolen har lagt ved referat fra flere møter i de to sakene som er meldt inn. I den ene saken er det lagt ved nytt skjema for dokumentasjon. Skolen opplyser at det ble opplyst om den nye håndhevingsordningen på foreldremøter i høst. Det var spesialpedagog som gjorde dette. Rektor sier også at dette blir informert til foresatte ved behov. Det er i tillegg informert om mobbeplassen.

Skolen dokumenterer det som blir gjort for å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak gjennom referat fra møter. Denne dokumentasjonen tilfredsstiller lovens minstekrav. Vi finner det sannsynliggjort at elever og foreldre blir veiledet om at de kan melde saken til Fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

4.3 Våre konklusjoner

Kabelvåg ungdomsskole lager ikke en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

Eleven og foreldre saken gjelder får aktivitetsplanen fra skolen.

Rektor følger ikke opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Rektor sikrer ikke at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket.

Rektor sikrer at elevenes syn på hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven ønsker.

Rektor sørger ikke for at skolen vurderer informasjonen om hvordan tiltakene har virket, og tilpasser tiltakene basert på vurderingen og elevens syn.

Rektor sørger ikke for at skolen fortsetter med å sette inn tiltak så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det fortsatt finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.

Skolen veileder elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken til Fylkesmannen

5 Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

5.1 Rettslige krav

Elevene skal få delta både i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for å skape et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-8 første ledd. Elevene kan bli involvert gjennom for eksempel aktiviteter og dialog i hverdagen, og gjennom planlagte samtaler og møter. Hvordan elevene skal ta del i arbeidet, skal dere tilpasse til saken og elevenes alder og forutsetninger. Dere kan for eksempel sette av tid til å arbeide med skolemiljø som et fast tema i klassens time.

Rektor skal jobbe for at alle som jobber på skolen, skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-3 første og andre ledd. Skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, på trygghet og sosial tilhørighet. Arbeidet skal strekke seg lenger enn å hindre krenkelser, og det må omfatte holdninger, verdier, undervisningspraksis, relasjoner og ledelse. Rektor kan for eksempel legge til rette for at alle som jobber på skolen, kan diskutere etiske dilemmaer og bli bevisst på det etiske ansvaret som hviler på dem.

Rektor skal jobbe for at lærerne skal etablere en positiv relasjon til hver enkelt elev, og at de skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet, jf. opplæringsloven § 9 A-3 første og andre ledd. For å få til dette må lærerne ha nødvendige rammebetingelser og kompetanse. Eksempler på relevante rammebetingelser er klassestørrelse og stillingsprosent.

Skolen skal evaluere sitt samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-3 andre ledd. Evalueringen må omfatte det forebyggende, kontinuerlige og systematiske arbeidet for å fremme et trygt og godt skolemiljø, hvordan dere oppfyller aktivitetsplikten og den skjerpede aktivitetsplikten, og hvordan dere informerer og involverer elever og foreldre. Dere må basere evalueringen på synspunkter fra elever, foreldre og ansatte. Det er tilstrekkelig å basere seg på synspunktene fra et utvalg av elever, foreldre og ansatte. Dersom evalueringen viser at dere ikke oppfyller kravene som følger av opplæringsloven kapittel 9 A, må dere gjøre endringer i måten dere jobber på, slik at kravene blir oppfylt. Dere må også gjøre endringer dersom evalueringen avdekker svakheter i skolens praksis som gir risiko for at kravene ikke vil bli oppfylt for fremtiden.

5.2 Våre observasjoner og vurderinger

Våre vurderinger og konklusjoner baserer seg på dokumentasjon som er sendt inn i forbindelse med tilsynet, intervjuer med ansatte som jobber på skolen og utfyllt

egenvurderingsskjema i Reflex. Vi bemerker at rektor har ikke besvart spørsmålene i egenvurderingen som er knyttet til punkt 5. i rapporten.

Egenvurderingen og intervjuene viser at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø gjennom en rekke aktiviteter på klasse- og skolenivå. Dokumentasjonen viser at skolen har et årshjul for skolens aktiviteter som er knyttet til kapittel 9A. Mange av aktivitetene styrer elevene selv. Noen av aktivitetene er faste aktiviteter som gjennomføres hvert år. Skolen gjennomfører også lokale trivselsundersøkelser og mottar tilbakemeldinger fra elevrådet. De som arbeider på skolen har ulike måter å involvere elevene på. Eksempler på dette er gjennom dialog med elevene om hvordan de skal være med hverandre og samtaler om dette i plenum, læringspartner, trivselselever, klasseregler, tema i klassens time og gjennom skriveoppgaver. Elevene får også uttale seg i saker som involverer dem selv.

Etter vår vurdering har rektor bestemt en fremgangsmåte som skal sikre at elevene blir involvert i arbeidet med å planlegge og gjennomføre arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Vi viser her til årshjulet for skolens aktiviteter. Vi finner derimot ikke at denne fremgangsmåten sikrer at elevene i alle klasser blir involvert i større eller mindre grad. De som arbeider på skolen er ikke nok bevisste på hva som er hensikten med disse aktivitetene. Aktivitetene sier heller ikke noe om hvordan elevene skal få ta del i arbeidet.

Ifølge egenvurderingen jobber lærerne for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø. Lærerne snakker med hverandre om at elevene skal ha et trygt og godt skolemiljø, og at elevene skal tas på alvor. Dette har også vært tema på planleggingsmøte. I tillegg har bruken av ironi vært diskutert og hvordan det kan virke uheldig på elevene som ikke forstår. Skolen har derimot ikke faste tidspunkter for å kunne arbeidet med dette.

Våre undersøkelser viser at det er behov for å jobbe mer med klasseledelse, og at dette er noe skolen jobber med per dags dato. Det er også behov for rutiner slik at nyansatte får informasjon. Skolen jobber med en ny plan som skal være kortfattet og enkel for de ansatte å forholde seg til.

Vi vurderer at alle som jobber på skolen praktiserer holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, men at dette må gjøres på en systematisk måte. Rektor bør legge til rette for at ansatte kan diskutere og bli mer bevisste på det etiske ansvaret som hviler på dem.

Egenvurderingen viser at lærerne har nødvendig tid og kompetanse for at de skal kunne etablere en positiv relasjon til hver enkelt elev. De er flinke til å se elevene og til rådføre seg med øvrige lærere. Det følger videre av egenvurderingen og intervjuene at på arbeidsrommet og trinnmøter går lærerne ofte gjennom elevene, drøfter adferd og hvilke tiltak som skal tas. Lærerne har også samtaler med elevene alene eller i plenum om regler og holdninger som bør endres eller forsterkes.

Ifølge egenvurderingen har lærerne nødvendig tid og kompetanse for at de skal kunne fremme en positiv samhandling i klassemiljøet. Lærerne har også fokus på det å være en god samarbeidspartner og klassekamerat. I tillegg tar de hensyn til hver enkelt elev ved gruppearbeid, samarbeidspartner, turer og passer på at alle elevene har noen å snakke med i friminuttene. I tillegg arrangerer skolen elevkvelder og skoleovernattinger.

Intervjuene viser at det er ønskelig og behov for påfyll av kompetanse i forbindelse med relasjonsbygging og positiv samhandling i klassemiljøet. Det opplyses også om at skolen arbeider med økt klasseledelse.

Det følger videre av egenvurderingen at lærerne følger opp dersom en lærer ikke jobber for å etablere en positiv relasjon til alle elevene, eller dersom en lærer ikke jobber for å fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

På bakgrunn av dette vurderer vi at rektor jobber for at lærerne skal etablere en positiv relasjon til hver enkelt elev og fremme en positiv samhandling i klassemiljøet. Vi finner også at lærerne tar hensyn til den enkeltes elevens personlighet og individuelle forutsetninger i samhandlingen med elevene. I tillegg vurderer vi at lærerne har nødvendige rammebetingelser og kompetanse, men at det er en etterspørsel for påfyll av kompetanse. Vi ber rektor om å ta dette til orientering.

Ifølge egenvurderingen er det ikke alle lærerne som har vært med på evaluering av skolens samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø, men at dette blir gjort ved evaluering av årsplan og deltakelse av TL-prosjektet. Skolen har ikke rutinebeskrivelser eller tidligere evalueringer å vise til.

Evalueringen skal omfatte skolens samlede arbeid, inkludert det forebyggende, kontinuerlige og systematiske arbeidet for å fremme et trygt og godt skolemiljø. Den skal også omfatte hvordan skolen oppfyller aktivitetsplikten og den skjerpede aktivitetsplikten, og hvordan skolen informerer og involverer elever og foreldre. Vi finner ikke det sannsynliggjort at skolen har evaluert dette.

Våre undersøkelser viser at rektor forsøker å legge til rette for endringer, men det er ikke alltid rektor vet hvordan endringene bør skje, selv om rektor vet hva som bør endres.

Vi har tidligere i rapporten konkludert med at skolen ikke evaluerer sitt samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø. Vi finner det heller ikke sannsynliggjort at rektor sørger for å gjøre endringer dersom evalueringen viser at dette er nødvendig for å oppfylle kravene i opplæringsloven.

5.3 Våre konklusjoner

Elevene ved Kabelvåg ungdomsskole får ikke delta i både planlegging og gjennomføring av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Skolen evaluerer ikke sitt samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø basert på blant annet synspunkter fra elevene.

Rektor sørger ikke for å gjøre endringer dersom evalueringen viser at dette er nødvendig for å oppfylle kravene i opplæringsloven.

Rektor jobber for at alle som jobber på skolen praktiserer holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.

Rektor jobber for at lærerne skal etablere en positiv relasjon til hver enkelt elev, og at de fremmer en positiv samhandling i klassemiljøet.

6 Frist for retting av regelverksbrudd

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi gir dere en frist til å rette regelverksbruddene, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 29. juni 2018. Før fristen må dere sende oss en erklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Hvis dere ikke har rettet regelverksbruddene før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et pålegg om retting er et vedtak som dere kan klage på, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen:

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

1. *Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:*

- a) Sikrer at alle som jobber ved skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de spesielt følger godt med på elever som kan være særskilt sårbare
- b) sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- c) sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor så raskt som saken tilsier
- d) sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt
- e) sikrer at skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle plikten til å følge med og gripe inn, undersøke og varsle

Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever

2. *Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:*

- a) sikrer at alle som jobber på skolen skal varsle rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever
- b) sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor eller skoleeier straks
- c) sikrer at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever
- d) sikrer at skolen undersøker saken straks
- e) sikrer at skolen setter inn egnede tiltak, dersom undersøkelsen viser at en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt
- f) sikrer at skolen straks setter inn tiltak for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø
- g) sikrer at skolen dokumenterer hva skolen gjør for å varsle og undersøke

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

3. Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- a) Kabelvåg ungdomsskole lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette
- b) Rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.
- c) Rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket.
- d) Rektor sørger for at skolen vurderer informasjonen om hvordan tiltakene har virket, og tilpasser tiltakene basert på vurderingen og elevens syn.
- e) Rektor sørger for at skolen fortsetter med å sette inn tiltak så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det fortsatt finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

4. Kommunen må sørge for at skolen jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, jf. opplæringsloven § 9 A-3 og 9 A-8 første ledd. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

- a) Elevene ved Kabelvåg ungdomsskole får delta i både planlegging og gjennomføring av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.
- b) Skolen evaluerer sitt samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø basert på blant annet synspunkter fra elevene.
- c) Rektor sørger for å gjøre endringer dersom evalueringen viser at dette er nødvendig for å oppfylle kravene i opplæringsloven.

Dere har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Eirik Arntsen

Shanaz Horori

Trine Krokstrand

Tilsynsleder

Tilsynsmedarbeider

Tilsynsmedarbeider

Vedlegg: Liste over dokumentasjon

- Egenvurderinger i RefLex gjennomført av rektor og lærere
- Intervjuer med rektor og lærere
- Samtaler med elever og FAU
- Forskrift om ordensreglement
- Ikke-anonymt spørreskjema
- Plan-skolens rutiner
- Sosiometri
- Tiltaksplan § 9A
- Handlingsplan mot mobbing
- Tilsynsplan vår 2018
- Plan for elevenes psykososiale arbeidsmiljø
- Skolens prosedyrer ved henvendelse om mobbing fra elever og foreldre
- Spørreskjema – dette mener jeg om klassen min
- Utkast til ferdig plan 9A – januar 2018
- Tiltaksplaner og referat fra elevsaker